

План за управување со животна средина и социјални аспекти (ПУЖССА) и Оперативен План за управување со животна средина и социјални аспекти (ОПУЖССА)

Главните активности за ублажување се опишани во Планот за управување со животна средина и социјални аспекти и Оперативен План за управување со животна средина и социјални аспекти дадени во Табела 1 и Табела 2. Планот за управување со животна средина и социјални аспекти и Оперативен План за управување со животна средина и социјални аспекти ги идентификува влијанијата врз животната средина за време на подготвителната и градежната - фаза на рехабилитација, мерки за ублажување и одговорности за спроведување на мерки за ублажување. Ублажувањето е составен дел од проценката на влијанието. Подобрно е да се преземат дејствија на различни начини, за да се елиминираат или минимизираат негативните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти.

Табела 1. Планот за управување со животна средина и социјални аспекти

Фаза	Еколошки/социјални ризици/придобивки	Мерки за ублажување	Одговорност		Датум на целта до крај на година/Фаза на проект	Поврзани документи
			Имплементација	Надзор		
ПРЕД ГРАДБА	ГЕНЕРАЛНИ АСПЕКТИ НА ПРОЕКТОТ					
	Следење на националната законска регулатива и ОП на ЕБОР за еколошки/социјални ризици или придобивки	Проектирање на главен проект согласно националната законска регулатива и оперативни политики на ЕБОР	ЈПДП			Национална легислатива и ЕБОР ОП 1-10
		Проектантот на проектот ќе обезбеди основни мерење во Елаборат за заштита на животната средина Проектантот на проектот да обезбеди мерки за	Проектант			Национална легислатива и ЕБОР ОП 1-10

	безбедност на патиштата во Основниот дизајн за сообраќајот (инсталација на хоризонтална и вертикална сигнализација, замена на новата патна опрема, мерки за безбедност на патиштата итн.)			
Вклучување на засегнати страни	Изведувачот да го воспостави механизам за жалби; Информации до локалното население за проектните активности.	ЈПДП, Надзор Изведувач	Пред градба и во тек на градба	Национална легислатива и ЕБОР ОП 1-10
РАЗВОЈ НА ПЛАНОВИ ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ ЗА ГРАДБА Изведувачот треба да подготви придружни Планови опишани во Плановите за управување со животна средина за да обезбеди усогласеност со законските барања и барањата за работодавател. <ol style="list-style-type: none"> 1. План за управување со градилиште, 2. План за управување со сообраќај, 3. План за управување со воздух и прашина, 4. План за управување со водни тела, 5. Механизам за жалби; 6. План за управување со итни случаи 7. План за локација на градилиште, мерки за санација на градилиште и пристапни патишта после завршување на проектот 8. План за отпад и отпадни води во согласност со Законот за управување со отпад, 9. План за здравје и безбедност при работа на вработените и на заедницата. Сите потребни дозволи и дозволи во однос на животната средина, безбедноста и трудот мора да се добијат пред да започнат рехабилитационите активности.		Изведувач	Прегледани и одобрени од Надзор	Прегледани и одобрени од Надзор
Влез на градилиште				

	Индукцијата за здравје и безбедност на проектот ќе биде доставена до сите работници и посетители на страници, врз основа на План за здравје и безбедност при работа, вклучително и обврска да носат опрема за лична заштита и заштита на животната средина.		Изведувач	Лиценцира на компанија/Експерт присутен постојано на градилиште	Национална легислатива и ЕБОР ОП 4	
НАБАВКА НА МАТЕРИЈАЛИ						
	Асфалтна база	Асфалтната база треба да има лиценца за работа	Асфалтна база	Асфалтна база	Национална легислатива	
	Земјени материјали	Изведувачот треба да има договор или одобрение со органот на Општината за да го постави основниот материјал за потребите на патот	Изведувач	Изведувач	Национална легислатива	
ГРАБДА	ГРАДИЛИШТЕ					
	Имплементација на сите мерки од одобрениот ПУЖССА :					
	Квалитет на воздух	Прашина Издувни гасови	Договор за следење на емисиите на воздухот Употреба на стандардизирани горива за механизација Минимизирање на емисиите преку редовно прскање со вода за време на градежните работи Исчистете ги гумитен на камиони пред да излезат и да користат јавни патишта Користење на технички исправни машини, Планирање на рутата и фактор на товарење и истовар за да се	Изведувач	Надзор	Лиценцира на компанија

			<p>намали потрошувачката на гориво и емисиите на издувни гасови и емисиите на бегалка во прав</p> <p>Покријте ги товарите на камионите и користејќи камиони не надминувајќи го нивниот капацитет на оптоварување;</p> <p>Навлажнете го товарот на камионот;</p> <p>Камионите треба да бидат покриени за да се минимизира истурање на прашина и материјал</p> <p>Избегнувајте работа на машини во т.н. „неактивен“, исклучете ја механизацијата кога тоа не е потребно;</p> <p>Покривање на возила што превезуваат цврст материјал;</p> <p>Навлажнете ги транспортните возила;</p> <p>Обезбедете минимална големина на работното место.</p>				
	Управување со отпад	<p>Создавање на отпад</p> <p>Управување со отпад</p>	<p>Договор за управување со сите видови отпад;</p> <p>Изведувачот мора да добие дозвола за привремено отстранување на гребен асфалт;</p> <p>Имплементација на клучните принципи за одржливо управување со отпадот според</p>	Изведувач	Надзор	<p>Лиценцира на компанија</p> <p>Јавно Комунално претпријатие</p>	<p>Закон за управување со отпад</p> <p>Закон за животна средина</p> <p>ЕБОР ОП 3</p>

			<p>управувањето со законот за отпад;</p> <p>Одвојување на различни видови отпад;</p> <p>Отпад произведен од работниците (комунален отпад) што треба да се предаде Поставување соодветни контејнери за собирање комунален отпад на локацијата Собирање и понатамошно управување со различни видови отпад;</p> <p>Отпадот (асфалтот) треба да се користи повторно, во согласност со потребите на Општината.</p>			<p>Соодветно ЈКП Општински орган</p> <p>Општински орган</p>	
	Загадување на почвата	Загадување на почвата	<p>Престанување на градежните активности во случај на неконтролирано истурање на гориво, масла, мазива и други хемикалии, посипување со песок и отстранување на загаден почвен слој;</p> <p>Загадениот слој на почвата да се третира како опасен отпад;</p> <p>Договор за поставување мобилни тоалети на одредени места по должината на трасата и склучување договори со компанијата што ќе ги преземе и чисти;</p>	Изведувач	Надзор	Овластена компанија	Закон за животна средина, ЕБОР ОП 3

			<p>Перење на градежната механизација што треба да се направи на соодветна локација;</p> <p>Правилно ракување со мазива, масло, гориво итн.</p>				
Бучава и вибрации	Зголемено ниво на бучава и вибрации	<p>Договор за следење на нивото на бучава</p> <p>Планирање на постапките за градење заради минимизирање на емитираната бучава (во време и интензитет),</p> <p>Исклучување на моторите на возила и градежни машини кога тие не се во употреба,</p> <p>Одржување на возила и градежна механизација во технички исправна состојба;</p> <p>Ограничете ги активностите во дневно работно време од 8 наутро - 17 часот;</p>	Изведувач	Надзор		<p>Закон за заштита од бучава во животната средина, Правилник за ограничувања на нивоата на нивото на бучавата во животната средина, закон за животната средина, ЕБОР ОП 3</p>	
Труд и работни услови	Безбедност и здравје на работниците	<p>Изведувачот да организира обука пред да започнат градежните активности;</p> <p>Работниците треба да имаат договори пред да започнат градежните работи;</p>	Изведувач	Надзор	Овластена компанија	<p>Закон за здравје и безбедност при работа, национално законодавство и барања за ЕБОР ОП 2 и ОП 4</p>	

		<p>Управувањ е со безбедност во сообраќајот</p>	<p>Да води евиденција за политиката на работна сила и работните услови и одржуваните обуки и за можните настани (како што се инциденти и несреќи)</p> <p>Обезбедете им на работниците упатства за безбедност и соодветна заштитна опрема, како што се заштитна облека, безбедносни чизми, шлемови, ракавици, очила, заштита на ушите, итн.,</p> <p>Регулирање на сообраќајот за време на проектните активности;</p> <p>Известете ги надлежните органи за евентуални нарушувања во сообраќајот и соработка со нив кога тоа го бараат локалните закони;</p> <p>Постапка за обезбедување на соодветни информативни патни знаци;</p> <p>Обезбедување соодветна сигнализација;</p> <p>Знаци за безбедност во сообраќајот; Лица од знаме за контрола на сообраќајот;</p> <p>Нанесете соодветни знаци за предупредување (лизгање на</p>	<p>Изведувач</p>	<p>Надзор</p>	<p>(забранети се деца и присилна работа), ОП ЕБРД. 4</p>
			<p>Изведувач</p> <p>Знаци за безбедност во сообраќајот; Лица од знаме за контрола на сообраќајот;</p> <p>Нанесете соодветни знаци за предупредување (лизгање на</p>	<p>Изведувач</p>	<p>Надзор</p>	

		<p>земјиштето, свлечиште, влажна или лизгава сообраќајница, опасна крива, премин на пешаци или животни, училиште, бавно движење на возилото во сообраќајот), флуоресцентни (рефлексивни) ознаки кои означуваат стрмни падини или конвексни огледала на сообраќај од спротивна насока може да бидат набудувани во незабележителни кривини, подигнати предупредувачки знаци на места што се сметаат за соодветни со добра инженерска практика или како што е договорено со јавните власти.</p> <p>Како што е соодветно, треба да се преземат ревизии за безбедност на патиштата за секоја фаза од проектот и рутински да ги следат извештаите за инциденти и несреќи за да се идентификуваат и решат проблемите или негативните трендови на безбедност.</p> <p>КОВИД 19</p> <p>Обезбедување лична заштитна опрема за сите работници на локацијата на проектот во согласност со предложените мерки: водење евиденција за случаи заразени со КОВИД 19, поддршка на работници кои се во карантин и редовно информирање на надлежните</p>				
--	--	---	--	--	--	--

		<p>институции во случај на заразно лице со КОВИД 19.</p> <p>Проверки при започнување со работа (мерење и мерење на температурата на сите работници на влезот и излезот од градилиштето);</p> <p>Општа и лична хигиена,</p> <p>Чистење и отстранување на отпад,</p> <p>Обука и комуникација со работници,</p> <p>Комуникација и контакт со заедницата,</p> <p>Обезбедување на локални медицински и други услуги (дезинфекција и сл.)</p> <p>Организирање на едукација на сите работници за спроведување на препораките, мерките и протоколите за заштита од КОВИД-19;</p> <p>Поставување постери и знаци со мерки и препораки на владата за видливо место достапни за сите локални јазици (МК / АЛБ);</p> <p>Воспоставување протокол за најдобра практика за хигиена;</p> <p>Обезбедување на заштитна опрема и средства за дезинфекција (маски, раскавици, алкохол);</p>				
--	--	---	--	--	--	--

			<p>Почитување на мерките за заштита од вирусот КОРОНА (препорачано растојание);</p> <p>Соодветен преглед на вработени со симптоми;</p> <p>Изведувачот мора да ги пријави болните вработени преку извештаи и да го изврши нивното постојано следење.</p>				
	Заштита на биодиверзитет	Влијание врз флора и фауна	<p>Изведете активности за изградба на проектот на минимален простор;</p> <p>Повторна употреба на ѓубриво како што е соодветно и засадување на изгубената вегетација (само домашни видови);</p> <p>Минимално отстранување на вегетацијата долж трасата за време на подготвителните активности;</p> <p>Не треба да се создаваат привремени локации за отстранетиот отпад од трасата;</p> <p>На коритото на реката во близина на делот е забрането какво било отстранување на материјал (градежен материјал, отпад итн.) и поставување на привремени предмети;</p>	Изведувач	Надзор		Закон за заштита на природата Закон за животна средина, Директива за птици, Директива за живеалишта ОП 6 на ЕБОР.

			<p>Не е дозволено лов и риболов, собирање шумски бобинки, јајца од птици и др, од страна на работниците;</p> <p>Забрана за создавање на отворен оган.</p>				
	Заштита на културно наследство	Културно наследство	Изведувачот да развие процедура во случај на ново археолошко наоѓалиште	Изведувач	Надзор		Закон за заштита на културно наследство ЕБОР ОП 8
ОПЕРАТИВНА ФАЗА	РАЗВОЈ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПЛАНОВИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ ВО ОПЕРАТИВНА ФАЗА (ПУЖССАО) ПУЖССА мора да вклучува под-планови кои се однесуваат на квалитетот на воздухот, управување со бучава, управување со почвата, управување со отпад, управување со биолошката разновидност, управување со сообраќајот, здравје и безбедност, заедница, управување со вода и дренажа, одговор при итни случаи, управување со засегнатите страни и инспекција на патиштата и инспекција на безбедност на патиштата и ревизии.			ЈПДП/ангажирана компанија	ЈПДП/ангажирана овластена компанија	ПУЖССАО РАЗВИЕН И ИМПЛЕМЕНТИРАН	Национална законска регулатива и ЕБОР ОП 1-10

Табела 2. Мониторинг План

Фаза	Кој параметар да се следи?	Каде е параметарот што треба да се следи?	Како се следи параметарот?	Кога треба да се следи параметарот? Фреквенција	Одговорност	Извештаи / Документи	Индикативни трошоци (евра)
Безбедност во сообраќајот	Имплементација на План за управување со сообраќајот	На градилиште	Визуелна инспекција од инженер и соодветни органи	За време на рехабилитација	Изведувач Надзорен орган	Квартален извештај Годишен извештај за животна средина социјални аспекти	Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка
Безбедност на патиштата	Спроведување на мерки за безбедност на патиштата (инсталација на хоризонтална и вертикална сигнализација, замена на новата патна опрема)	На градилиште	Извештаи за безбедност на патиштата	За време на рехабилитација	Изведувач Надзорен орган	Квартален извештај Годишен извештај за животна средина социјални аспекти	Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка
Општа безбедност при работа Безбедност на вработените, посетителите на градилиштето	Имплементација на План за безбедност и здравје	На градилиште	Статусот на спроведување на мерките за ублажување; број на повреди на работно место; назначено лице / службеник за здравје и	За време на рехабилитација	Изведувач Надзорен орган	Квартален извештај Годишен извештај за животна средина социјални аспекти	Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка

			<p>безбедност на лице место.</p> <p>Статус на спроведување на мерките за заштита од КОВИД;</p> <p>Број на пациенти / закрепнати од КОВИД-19 на одредено место / лице за здравје и безбедност на самото место.</p>				
<p>Загадување на воздухот</p> <p>(емисија на прашина, емисија на издувни гасови од градежна механизација)</p>	<p>Издувни гасови (CO, NOx, SO2, PM), Прашина</p>	<p>На градилиште</p>	<p>Визуелна инспекција</p>	<p>Прашината се следи на дневна основа, визуелно, кога машините работат или има достава на материјали на лице место и во суви временски услови. Инструменталните мерења треба да се направат минимум во едно основно мерење при подготовката на проектот и едно мерење на 2 наведени места за време на рехабилитационите активности, кога работите се во тек на овие локации во согласност со Програмата за работи.</p>	<p>Изведувач</p> <p>Надзорен орган</p> <p>Овластена компанија</p>	<p>Извештај од мерењето подготвено од лиценцираната компанија</p> <p>Квартален извештај</p> <p>Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти</p>	<p>Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка</p>
<p>Потенцијално загадување на почвата и подземните води / загадување на</p>	<p>Квалитет на почва</p>	<p>На градилиште</p>	<p>Визуелна инспекција за излевање и протекување што може да влијае на</p>	<p>За време на рехабилитација</p>	<p>Изведувач</p> <p>Надзорен орган</p>	<p>Квартален извештај</p> <p>Годишен извештај за</p>	<p>Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка</p>

површинските води			квалитетот на почвата (и потенцијално подземните води)			животна средина и социјални аспекти	
Генерирање на отпад (Комунален отпад од ангажирани вработени, демонтирање отпад и др.)	Имплементирање на План за управување со отпад	На градилиште	Визуелна инспекција, договори со овластени правни / физички лица за постапување со отпад во согласност со националното законодавство	За време на рехабилитација	Изведувач Надзорен орган	Квартален извештај Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти	Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка
Бучава и вибрации	Ниво на бучава (во dB)	На градилиште	Визуелна инспекција	Инструменталните мерења треба да се направат минимум во едно основно мерење при подготовката на проектот и едно мерење на 2 наведени места за време на рехабилитационите активности, кога работите се во тек на овие локации во согласност со Програмата за работи.	Овластена компанија	Извештај од мерењето подготвено од лиценцираната компанија Квартален извештај Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти	Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка
Транспорт на материјали	Покриени товарени камиони	На градилиште	Визуелна инспекција	За време на рехабилитација	Изведувач Надзорен орган	Квартален извештај Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти	/

градилиште	Технички карактеристики на градежната опрема	Во овластен сервис и на градилиште	Надзорна инспекција	За време на рехабилитација За време на користење на механизацијата	Изведувач Надзорен орган	Квартален извештај Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти	Цена да биде понудена од Изведувачот во Предмер пресметка
------------	--	------------------------------------	---------------------	---	---------------------------------	---	---

Улоги и одговорности при имплементација на ПУЖССА

За време на рехабилитација на патниот правец делница Фаришка Клисура – Прилеп активности за ублажување и следење ќе се одвиваат паралелно со рехабилитационите активности и во согласност со Програмата за работа на градилиште. Тие ќе започнат во моментот кога вработените, опремата и / или материјалите ќе бидат преместени на градилиште и ќе завршат откако ќе заврши работата и ќе се отстранат сите вработени, опрема и / или материјали од градилиште и ќе заврши работата на локацијата.

Изведувачот треба да доставува месечни извештаи до Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП), вклучително и аспекти за спроведување на предвидените мерки за животна средина и социјала. Надзорниот орган ќе подготви Квартални извештаи за животна средина за доставување до ЈПДП според добиените податоци од Изведувачот, овластени тела на државната управа за ваков вид активности.

Изведувачот треба да подготви, а Инженерот ќе одобри и достави до ЈПДП Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти во текот на фазата на изградба, за понатаму да биде доставен до ЕБОР. ЈПДП ќе биде одговорна за подготовка и доставување на Годишен извештај за животна средина и социјални аспекти во текот на фазата на работа. Улоги и одговорности за спроведување на Планот за управување со животна средина и социјални аспекти и Мониторинг План (ПУЖССАМП) се дадени во Табела 3.

Табела 3. Улоги и одговорности за спроведување на ПУЖССАМП

Компанија / единица	Одговорности
Одделение за заштита на животна средина и социјални аспекти при ЈПДП	Оваа единица е одговорна за следење на имплементацијата на политиките за заштита на животната средина на ЕБОР во сите фази и процеси на проектот. Поточно, оваа единица ќе биде одговорна за: 1) преглед на потпроектот: ЕСАР, ЕСММП подготвени од консултанти за да се обезбеди квалитет на документите; 2) обезбедување релевантни влезови во процесот на избор на консултант; 3) преглед на извештаи доставени од Изведувачот, надзор, изведувач за надзор; 4) спроведување периодични проверки на локацијата; 5) советување за управување со ЈПДП за решенија за проблемите со животната средина на проектот; и 6) подготовка на одделот за ефикасност во животната средина за извештаите за напредокот и прегледот што ќе се достават до ЕБРД.
Изведувач	Врз основа на одобриениот ПУЖССА и Елаборатот за заштита на животната средина, Изведувачот ќе биде одговорен за воспоставување на специфични под-планови (или CESMMP) за локацијата на проектот, Изведувачот ќе ги достави плановите до

Компанија / единица	Одговорности
	<p>надзор (инженер) и ЈПДП за преглед и одобрување пред почетокот на работи за рехабилитација. Покрај тоа, се бара од Изведувачот да ги добие сите дозволи за градба (контрола на сообраќајот и пренасочување, ископување, безбедност на работната сила, итн. Пред градежни работи), согласно тековните национални регулативи. Изведувачот е должен да назначи надлежен поединец како службеник на службата за здравство, безбедност и заштита на животната средина (HSEO) на лице место, кој ќе биде одговорен за следење на усогласеноста на Изведувачот со барањата за ПУЖССА и спецификациите за животната средина.</p>
<p>Надзорен Орган</p>	<p>Надзорот ќе биде одговорен за надгледување на сите активности на проектот и за обезбедување дека Изведувачот ги исполнува барањата на договорите и ПУЖССА. Инженерот за супервизија ангажира доволен број квалификуван персонал (на пр. Инженер за животна средина) со соодветно знаење за заштита на животната средина и управување со градежни проекти за извршување на потребните задачи и надгледување на перформансите на Изведувачот.</p>
<p>Министерство за животна средина и просторно планирање (МЖСПП)</p>	<p>МЖСПП е одговорно за донесување на одлука за одобрување на Елаборат за заштита на животната средина (еквивалентно на ЕСАР) и следење на состојбата со спроведувањето на сите мерки за ублажување на заштитата на животната средина, опишани во Елаборат за заштита на животната средина.</p>